
IN MEMORIAM: ДИМИТЪР ЗАШЕВ (1948–2018)

**АЛЕКСАНДЪР РАНГЕЛОВ
ПРЕКЪРШЕНОСТ И ИНТЕЛЕКТУАЛНО ПРИСЪСТВИЕ**

„Склопяване на поглед само и вече истински далече“ – предизвестеност за „песенно отсъствие“ на уязвимата жизненост. И не са свенлива проекция на конвенционална стилистика отронените неприлично възторжени слова за един, особено колоритен и същевременно изумително консолидиран философски ум – да, Димитър Зашев, същият, допринесъл с изключителната философичност на многоликото си творчество за модернизираната сетивност, за европеизацията – в собствената му самооценка – на родното философстване. Многолетният плодотворен делник на философа е прекършен от злощастно обстоятелство, ала след фаталния ден – граница на отсам и оттатък – неговото „песенно отсъствие“ не ще да е само спомен. Но как да представиш едно забележимо културно присъствие „отвъд забравата“ и същевременно да се еманципираш от оразмеряване, от лимитиране на културния топос на „образцовите отклонения“ във философската рефлексия на Димитър Зашев! Как да сътвориш повествование, което да не е непременно балансирана животопис, затворена в свидетелствата на нормативно-констативно рецензентско усърдие – удостоверило чрез тях значимост. Акумулираният ресурс за особената значимост на творчеството на Димитър Зашев не е само дериват на остойностени по научни критерии изследователски постижения – две монографии, 50 студии и статии, седем, сътворени на немски и френски език..., а и проекция на онова нещо, което „брандира“ философската му рефлексия, особената ѝ поетика, нейната безусловна разпознаваемост – реабилитация на самото философстване. Експресен преглед на тематични жертвоприношения на все още „младия Зашев“, предоставя ранни свидетелства за преодоляно „овсекидняване“ на ипостасите на философската състоятелност: „Между преценката и символа“ (1979), „С и без Киркегор – една дилема на младия Лукач“ (1981), „Тези за културата и нейните теоретически интерпретации“ (1981), „За превеждането на Маркс“ (1983), „От трансцендентализъм към Наукоучение: Кант и Фихте“ (1982)...

И как да се продължи нататък – как да сме сигурни, възклищават на друго място, в неговия случай – сиреч, коя следа е по-важната във философските изкушения на Димитър Зашев – придобилите културен статут преводи, „изненадващите“ му поетически опити, или претоварените от интелектуална енергия тематизации в пространството на философията на културата, естетиката... Поетическите опити, като че ли са мимолетност в дрескода на философската му изкусителност, но свенливо-прелъстителните „Лета и цветя“ и „Оцелели рими“, изповядани от него като „ексклузивно занимание“, приютено в частния му живот – себенадмогване и съдба – намекват за продължение – философските му интереси са към връзките метафизика и естетика, логос и аистесис, а това вече е фон на съотнасяне между тези знания, ще рече приветливо Зашев. С обещание за бъдеще – с онова скътано в къщи вълшебно чувалче, съхранило многоо-

бещаващи поетически инвенции. Обещание за бъдеще в една нелишена от предубеденост среда – среда и на мълчание, и на инсценировка. Културно „варварство“ на убогото всекидневие, имащо не само езикови проекции, съпричастни към прекръшения делник на философа.

Или може би, другата следа е важната, профилиращата – респектиращо сериозната, формираща културен статус ангажирана философска рефлексия, разположена в няколко тематични пространства – съвременна философия, философия на религията, културологията... „Образцовите отклонения“ в обсебеното му от актуални предизвикателства визионерство, проектирани в теоретично обгрижен, интензивно ангажиран диалог с проблемни полета на философията, философията на културата, културологията, естетиката докосват съотнасяния на класически и некласически форми на философстване, активизират преосмисляне на рефлексивни дискурси и профили на модерно теоретическо мислене.

Тематични присвоявания – език и комуникация, времевост и историчност, знак и слово и пр., не са бързопреходни присъствия във философския му опит, а основни сюжети в самоличността на цялостна философска програма, програма, направила възможен и чудовищния анализ в „Работна скица: „Болест и агония“ (анализ върху текст на Киркегор)“, сюжетите на приемственост и превъзможване на религиозни и интелектуални традиции – „Без-дарната смърт. Стратегии за разговоране“, „На границата на модерността. Фигурата на възвишеното (Хегел)“, „Конфигурации на безформеното, или за границите на семиозиса“ и т.н. и пр. И още повече – в „Естетически отклонения“ и най-вече в интензивната на критическото общуване, изпълнил програмната специализация на „Образ и образци. Конфигурации на безформеното“, приютила тематизации във философията на културата от Лутер до Хайдегер. А дали са пренебрежими „филологизираните“ знакови присъствия във философската му продукция, сиреч третата следа – философските преводи на Димитър Зашев, засвидетелствали образци, обогатили българския език с „точни и оригинални философски термини“. Образци, привидяни в отдадената почит към „Хаос и форми“ на Дъорд Лукач, към прецизния теоретически анализ на основни понятия в Третата Критика на И. Кант, особено – към великолепно преодолените предизвикателства на границата „на нормалността“ на „Битие и време“ на Мартин Хайдегер... Изкушенията в специфичното изкуство на превода се наслаждават на равнопоставените по достойнства работи върху текстове на Новалис, Хьолдерлин, Бениамин, Адорно, Ницше...

Три следи – три продуктивни траектории на мащабни интелектуални усилия, изградили трайност на едно културно присъствие . Зад всичко това е ерудитът, приветлива интелектуална промисленост, омекотената с доброта интелектуална ирония. Зад всичко това е ярката творческа самоличност на Димитър Зашев – с радваща овладяност на философския език и освободена от самоцелно демонстрирана философска състоятелност . Философът-поет знае, че има болка и отсъствие, но „ще има и спомен“. Споменато е на друго място – може ли да сме сигурни в неговия случай коя следа е по-важна? Едва ли, оценката е предмет на конвенции... Нататък... нататък.